

Sygn. akt III KK 42/21

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 21 kwietnia 2022 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

Prezes SN Michał Laskowski (przewodniczący)

SSN Jarosław Matras

SSN Włodzimierz Wróbel (sprawozdawca)

Protokolant Ewa Śliwa

przy udziale prokuratora Biura Lustracyjnego IPN Andrzeja Golca

w sprawie **W. S.**

w przedmiocie stwierdzenia zgodności z prawdą oświadczenia lustracyjnego

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na rozprawie

w dniu 21 kwietnia 2022 r.,

kasacji, wniesionej przez Prokuratora Generalnego

od orzeczenia Sądu Apelacyjnego w Lublinie

z dnia 20 lutego 2020 r., sygn. akt II AKa 5/20

utrzymującego w mocy orzeczenie Sądu Okręgowego w Lublinie

z dnia 10 grudnia 2019 r., sygn. akt IV K 3/19,

**uchyla zaskarżone orzeczenie oraz utrzymane nim w mocy
orzeczenie Sądu Okręgowego w Lublinie z dnia 10 grudnia
2019 r. i sprawę przekazuje temu Sądowi do ponownego
rozpoznania.**

UZASADNIENIE

Orzeczeniem Sądu Okręgowego w Lublinie z dnia 10 grudnia 2019 r. (sygn. akt IV K 3/19) uznano, że oświadczenie lustracyjne W. S. z dnia 17 grudnia 2018 r. jest zgodne z prawdą. Orzeczeniem Sądu Apelacyjnego w Lublinie z dnia 20 lutego 2020 r. (sygn. akt II AKa 5/20) orzeczenie Sądu I instancji zostało utrzymane w mocy.

Od powyższego prawomocnego orzeczenia na podstawie art. 21b ust. 6 pkt 1 ustawy z dnia 18 października 2006 r. o ujawnianiu informacji o dokumentach organów bezpieczeństwa państwa z lat 1944 - 1990 oraz treści tych dokumentów (t. j. Dz. U z 2020, poz. 306 z późn. zm. - dalej zwanej ustawą lustracyjną) w związku z art. 521 § 1 k.p.k. kasację na niekorzyść lustrowanego wniósł Prokurator Generalny, zarzucając przedmiotowemu rozstrzygnięciu:

„I. rażące i mające istotny wpływ na treść orzeczenia naruszenie przepisów prawa procesowego, to jest art. 433 § 1 k.p.k. w związku z art. 113 k.p.k. w związku z art. 21a ust. 1 zdanie drugie ustawy lustracyjnej, polegające na nierozpoznanie sprawy w zakresie uchybienia w postaci nie podpisania dyspozytywnej części orzeczenia Sądu Okręgowego w Lublinie z dnia 10 grudnia 2019 roku o sygnaturze akt IV K 3/19 przez żadnego z sędziów - członków składu sądzącego w pierwszej instancji w przedmiotowej sprawie, co stanowi bezwzględną przyczynę odwoławczą określoną w art. 439 § 1 pkt 6 k.p.k.;

II. rażące i mające istotny wpływ na treść orzeczenia naruszenie przepisu prawa materialnego, to jest art. 1 i art. 7 ust. 1 w związku z art. 3a ust. 1 i ust. 2 i art. 3a ust. 3 a contrario ustawy lustracyjnej polegające na tym, iż Sąd Apelacyjny w Lublinie w zaskarżonym orzeczeniu dokonał ich nieprawidłowej wykładni w następstwie przyjęcia błędnego poglądu prawnego głoszącego, że osoba będąca w okresie od dnia 1 stycznia 1984 roku do dnia 31 lipca 1990 roku funkcjonariuszem Wydziału Łączności Wojewódzkiego Urzędu Spraw Wewnętrznych nie pełniła służby w organie bezpieczeństwa państwa w rozumieniu art. 2 ust. 1 pkt 5 w zw. z art. 2 ust. 3 ustawy lustracyjnej, jeżeli nie dysponowała w czasie pełnienia służby

świadomością o przynależności tej jednostki do Służby Bezpieczeństwa, jako organu bezpieczeństwa państwa w rozumieniu ustawy lustracyjnej, przy czym dopiero wiedza o istnieniu tak określonego kryterium umożliwiała tej osobie dokonanie wyboru o świadomym, a zatem i dobrowolnym podjęciu lub kontynuowaniu służby w Wydziale Łączności Wojewódzkiego Urzędu Spraw Wewnętrznych, jako organie bezpieczeństwa państwa w rozumieniu ustawy lustracyjnej, podczas gdy prawidłowa wykładnia art. 3a ust. 3 ustawy lustracyjnej przemawia za przyjęciem, że przepis ten jest tylko ustawowym wyjątkiem, świadczącym a contrario o tym, że jedynym warunkiem niezbędnym dla ustalenia pełnienia służby w rozumieniu ustawy lustracyjnej jest brak obowiązku jej pełnienia, wynikającego z ustawy obowiązującej w tym czasie, zaś świadomość służby w organie bezpieczeństwa państwa w rozumieniu art. 3a ust. 1 i ust. 2 ustawy lustracyjnej w czasie jej pełnienia, stanowi część opisu przeszłości i obejmuje wiedzę, w którym z organów bezpieczeństwa państwa określonych w art. 2 ustawy lustracyjnej była ona pełniona i ma znaczenie dla ustalenia obiektywnego faktu zaistnienia służby i w konsekwencji dla oceny zgodności z prawdą złożonego oświadczenia lustracyjnego, natomiast posiadana w momencie składania oświadczenia lustracyjnego wiedza o zakwalifikowaniu takiego podmiotu do organów bezpieczeństwa państwa w rozumieniu ustawy lustracyjnej, charakteryzuje stronę podmiotową tak zwanego deliktu lustracyjnego oraz stanowi wyznacznik mający znaczenie dla możliwości pociągnięcia do odpowiedzialności za złożenie niezgodnego z prawdą oświadczenia lustracyjnego.”

Prokurator Generalny wniósł o uchylenie zaskarżonego orzeczenia Sądu Apelacyjnego w Lublinie oraz orzeczenia Sądu Okręgowego w Lublinie i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania w pierwszej instancji Sądowi Okręgowemu w Lublinie.

Sąd Najwyższy zważył co następuje.

Kasacja okazała się zasadna w zakresie zarzutu I. Natomiast rozpoznanie zarzutu II było o tyle bezprzedmiotowe, gdyż Prokurator Generalny zarzucił naruszenie prawa materialnego, którego Sąd odwoławczy utrzymując orzeczenie w mocy nie stosował na etapie apelacyjnym. Jak wynika z uzasadnienia Sąd podzielił

w pełni ustalenia co do faktów i prawa sądu meriti. Na etapie odwoławczym nie doszło do czynienia własnych ustaleń faktycznych i ponownej oceny materiału dowodowego, co pozwalałoby potencjalnie na podniesienie zarzutu naruszenia art. 7 czy art. 410 k.p.k. Sąd odwoławczy nie stosował także prawa materialnego, tj. nie czynił określonej normy tego prawa podstawą swojego merytorycznego rozstrzygnięcia. Nie można bowiem utożsamiać utrzymania w mocy orzeczenia z ponownym orzekaniem w sprawie i stosowaniem tych tamtych przepisów, co sąd I instancji w ten sam sposób (zdaniem skarżącego – wadliwy).

Naruszenie przepisu art. 113 k.p.k., nakazującego podpisanie orzeczenia przez wszystkich członków składu orzekającego (za wyjątkiem sytuacji, gdy orzeczenie zostało zamieszczone w protokole), ma charakter uchybienia, które nie podlega konwalidacji. Brak podpisu pod orzeczeniem stanowi bezwzględną przyczynę odwoławczą z art. 439 § 1 pkt 6) k.p.k., która ma charakter obiektywny. Zgodnie z art. 21a ust. 1 ustawy lustracyjnej postępowanie lustracyjne w pierwszej instancji kończy się wydaniem orzeczenia na piśmie, a do orzeczenia stosuje się odpowiednio przepisy dotyczące wyroku. W niniejszej sprawie orzeczenie oraz jego uzasadnienie zostało sporządzone jako jeden dokument, zaś podpisy sędziów widnieją tylko pod uzasadnieniem. Każę to uznać, że podpisane zostało jedynie uzasadnienie orzeczenia, natomiast samo orzeczenie nie zostało opatrzone podpisami sędziów, którzy je wydali (k. 276 verte i 280 verte; mimo, że dokumenty te edycyjnie przyjęły formę wydruku). Przepisy ustawy lustracyjnej nie modyfikują w żaden sposób wskazanej wyżej podstawowej zasady podpisywania wyroku i odrębnie jego uzasadnienia, wobec czego uznać należy, że brak podpisu pod sentencją orzeczenia stanowi podnoszoną przez Prokuratora Generalnego bezwzględną przyczynę odwoławczą (tak też wyrok Sądu Najwyższego z 19.02.2021 r., III KK 180/20, LEX nr 3150995). Powyższe nakazuje przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania.

Sąd ponownie rozpoznając sprawę będzie musiał wziąć pod uwagę także argumenty zawarte w uchwale 7 sędziów Sądu Najwyższego z dnia 26 maja 2021 r. (sygn. akt I KZP 12/20), zwłaszcza konieczność ustalenia świadomości lustrowanego na moment składania oświadczenia, że jednostka w jakiej służył

stanowiła organ bezpieczeństwa państwa w rozumieniu art. 2 ust. 1 pkt 5 i ust. 3 ustawy. Ewentualny błąd osoby lustrowanej, co do charakteru służby pełnionej w Wydziale Łączności Wojewódzkiego Urzędu Spraw Wewnętrznych, może zostać uznany za usprawiedliwiony i wykluczyć odpowiedzialność za złożenie nieprawdziwego oświadczenia lustracyjnego.

(r.g.)

[ms]